

Remissvar

Datum 2025-11-20

Diarienummer KU 2025-00984

Västra Götalandsregionen**Kulturförvaltningen**

Handläggare: Marie Odenbring Widmark

Telefon: 070 692 82 45

E-post: marie.odenbring@vgregion.se

[Till Lidköpings kommun]

Angående kvarteret Lagern, Lidköpings kommun - antikvariskt utlåtande avseende kulturmiljön

Kulturförvaltningen har fått rubricerade ärende för yttranden. Förfrågan gäller vilka kulturvärden som kan tillskrivas skolområdet i kvarteret Lagern och de olika byggnadernas kulturhistoriska värden. Remissyttrandet bygger på en översiktlig besiktning av skolområdets exteriörer och visst arkivmaterial.

Kvarteret Lagern är ett utpräglat skolkvarter. Här ligger Rudenschöldskolan för årskurs 7-9 samt De la Gardiegymnasiet. Den omgivande bebyggelsen är främst bostadshus, såväl villa- som flerfamiljshus och skolområdet utgör därmed en tydligt avgränsad miljö helt präglad av skolverksamhet, vilket det också varit sedan kvarteret bebyggdes. Som helhet kan området tillskrivas ett historiskt värde för staden Lidköping.

Rudenschöldskolan

Rudenschöldskolan har sitt namn efter greve Torsten Rudenschöld (1798-1859) som räknas till den svenska folkskolans grundare. Skolan är ritad 1958 av arkitekt Åke Wahlberg. Han drev från 1937 egen firma i Göteborg och anses som en av Sveriges mer framstående företrädare för den funktionalistiska arkitekturen. Han har ritat en stor mängd skolor i Västsverige, exempelvis Sannaskolan i Göteborg (1941), Stavreskolan i Trollhättan (1950-tal) samt Huvudnässkolan i Vänersborg (1962).

Rudenschöldskolan framstår som ett tidigt exempel på den skoltyp som kom att byggas på många håll i landet, ibland kallad paviljongskola, med olika byggnader/längor grupperade runt skolgården och där man fick röra sig ute

Postadress:
Regionens hus
Styrelsen för
Kulturutveckling
405 44 Göteborg

Besöksadress:
Bergslagsgatan 2
411 04 Göteborg

Telefon:
010-441 42 00
E-post:
kultur@vgregion.se

Webbplats:
www.vgregion.se/kulturforvaltningen

mellan de olika delarna av skolan, gärna under långa skärmtak. En skolarkitektur som starkt förknippas med införandet av den 9-åriga grundskolan 1962 och tidens pedagogiska ideal som tog avstånd från en mer monumental och hierarkisk skolmiljö. Rudenschöldskolan kan tillskrivas ett såväl arkitekturhistoriskt som samhällshistoriskt värde.

Skolområdet är relativt luftigt. Byggnad A utgör en huvudbyggnad med klassrum, tidigare matsal m.m. Viktiga karaktärsdrag är den rytmiska indelningen av fasaden utmed Rudenschöldsgatan. Med fönsterindelning och utskjutande putsade partier som markerar olika utrymmen i skolan. Den har förändrats över tid med förändringar av exempelvis taket, och har på senare år byggts till i vinkel varvid skolan har fått en ny entré. Gymnastikhallen är välbevarad med många karaktäristiska detaljer såsom putsade fasader, pulpettak, fönsterband och skärmtak. För en mer utförlig beskrivning av skolan generellt samt gymnastikbyggnaden i synnerhet, se Antikvariskt planunderlag av Kulturbyggnadsbyrån.

I samband med den ovan nämnda utbyggnaden har ett par av skolans låga paviljonger rivits. Trots sentida förändringar är Rudenschöldsskolan allt jämt en tidstypisk representant för 1960-70-talets skolmiljöer med många karaktäristiska inslag. Den senare utbyggnaden tillför en årsring och ett eget arkitektoniskt uttryck. Bibehållandet av skolans många värden är dock beroende av att man bevarar de delar av den ursprungliga skolan som kvarstår samt ett kontinuerligt underhåll och omhändertagande av originalmaterial, byggnadsdetaljer och arkitektoniska samband. Eventuella tillägg och förtätningar måste göras med hänsyn till befintliga byggnader och deras karaktär.

De la Gardiegymnasiet

Det intilliggande De la Gardiegymnasiet är en mer komplex miljö med fler årsringar som överlagras varandra. Skolan är en av Sveriges större gymnasieskolor. Den är bildad ur Lidköpings högre allmänna läroverk, och sedan 1964 har även denna skola namn som kopplar an till Lidköpings historia. Skolan kommunaliserades 1966.

Skolområdet är relativt tätt bebyggt. De äldsta delarna stammar från 1800-talets andra hälft. I Vänermuseets arkiv finns ritningar från 1864 som visar hur en fattiginrättning i staden gjordes om till läroverk. Folkskolor, läroverk och gymnasier var ofta påkostade byggnadsverk vid denna tid. Man byggde i sten, med hög kvalitet och följde rådande stilideal. Fasaderna uppbyggdes symmetriskt med en stor accentuerad huvudentré i centrum. Fotot nedan från 1932 visar att skolan följde tidens ideal. På bilden ligger skolan i en ännu helt lantlig miljö.

Dessa äldsta delar går fortfarande att se i det nuvarande skolkomplexet även om en hel del förändringar påverkat husen genom åren. Fasadindelningen i huvudfasaden går att uppfatta med det accentuerade mittpartiet. Huset utmärker sig med sina valmade skiffertak och putsade fasader. Här finns gavelmotiv med

lunettfönster. Fönstren i byggnaderna är utbytta men i en stil som delvis knyter an till äldre utformning.

Foto från 1932. De ljusputsade byggnaderna rakt fram och till vänster finns kvar och ingår i skolmiljön som hus C och D.

En helt modern skola uppfördes i början av 1950-talet, i vinkel med de äldre läroverksbyggnaderna. Den fick en för perioden karaktäristiskt funktionalistisk utformning med tegelfasader, sadeltak och ett större mittparti i tre plan samt långsmala flyglar på var sida med långa korridorer och ljusa klassrum. Efter några år kompletteras skolan med en aula inne på skolgården där arkitekten Åke Wahlberg formmässigt tar ut svängarna på ett nyskapande sätt (jämför också med Wahlbergs aula i Vänersborg).

Vykort som visar den ursprungliga skolan från 1950-talets början.

Skolöverstyrelsen reglerade och ställde krav på utrymmen och verksamhet och via statsbidrag kunde man styra mått och andra detaljer. Däremot överläts den arkitektoniska gestaltningen till arkitekterna.

1950-talsskolan har sedan breddats och byggt om i början av 1970-talet, men den är delvis fortfarande möjlig att uppfatta genom det höga mittpartiet samt i tegelfasaden in mot skolgården. Aulan ligger kvar men har tappat något av sin arkitektoniska finesse. Men den djärva formen, tegelfasader och skiffertak ser ut att vara kvar.

Den från början rymliga skolgården har med tiden fyllts av byggnader. Många funktioner skall rymmas och de olika byggnadsvolymer kan vara svåra att hålla isär. För exempelvis utbildning till frisör, fordonsmekaniker, elektriker, målare, snickare och så vidare krävs specialutrustade undervisningssalar. 1986 byggdes E-huset som ritades av Jack Hanson Arkitektkontor. Huset har en hästskoform och röda tegelfasader i en postmodernistisk stil. 2006 byggdes skolkomplexet ytterligare om och ett nytt hus, F-huset, tillkom. Där finns bland annat den nya matsalen, skolans bibliotek och en cafeteria. Den senaste årsringen bär drag av 00-talets nymodernism.

De la Gardieskolan har succesivt byggts ut till dagens komplexa skolmiljö med byggnader och ombyggnader från ett flertal perioder, mer eller mindre lätta att avläsa. Av stort värde är att årsringarna ändå fått vara kvar och succesivt kompletterats istället för att man rivit bort och helt ersatt med nytt. Det ger skolområdet en dynamisk karaktär med flera olika rumsligheter.

I detaljplanearbetet kan man lyfta de olika årsringarna genom att ta fasta på de tidstypiska material och arkitektoniska uttryck som finns bevarade i skolans olika byggnader – de äldsta läroverksbyggnaderna, 50-talsfasaden mot skolgården samt aulan. Även senare tilläggs tidstypiska uttryck är intressant att lyfta, såsom e-husets röda tegelarkitektur eller 00-talets strama tillägg.

Remissyttrandet bygger på en okulär besiktning av skolområdets exteriörer. Om man i grunden ska ta ställning till vilka värden som finns att slå vakt om behöver en fördjupad studie göras. Det gäller exempelvis detaljer, interiöra kvalitéer m.m. Det rymms dock inte inom detta översiktliga remissvar.

Enligt uppdrag

Marie Odenbring Widmark
Antikvarie/samordnare
Kulturförvaltningen